

ПРОДУКТИВНІСТЬ СОРТІВ ЯЧМЕНЮ ЯРОГО ЗАЛЕЖНО ВІД ЕЛЕМЕНТІВ ТЕХНОЛОГІЇ

І.П. Рихлівський, д.с.-г.н., В.В. Данік, аспірант
Подільський державний аграрно-технічний університет

Ячмінь у багатьох країнах світу є провідною фуражною культурою та основною сировиною для пивоварної галузі. В Україні ячмінь ярий є другою за поширенням культурою, котру вирощують в сільськогосподарських підприємствах. Маючи добру щорічну ліквідність, посіви ячменю ярого мають стійку тенденцію до зростання. Сільгоспвиробники вважають ячмінь другою, після пшениці озимої, найбільш рентабельною культурою серед зернових, що пов'язано з маловитратною технологією його вирощування і високими приростами врожаю.

Згідно з вимогами культури основними факторами, які впливають на продуктивність, є, насамперед, генетичні можливості сорту, норми мінеральний добрив, норми висіву насіння, спосіб сівби та ін. Тому встановлення дії цих елементів технології вирощування ячменю ярого сортів Соборний, Гетьман, Оболонь та Себастьян на збільшення їх продуктивності було метою наших досліджень.

Дослідження проводились впродовж 2008-2011 рр. на полях Теофільського району Хмельницької області. Ґрунт чорнозем глибокий мало гумусний легкосуглинковий слабо змитий з вмістом гумусу 3,7-3,8 %, азоту, що легко гідролізується, 100-138 мг/100 г ґрунту, рухомого фосфору – 100-120 мг/100 г ґрунту, обмінного калію – 75-82 мг/100г, рН сол – 6,9-7,2. Попередником сортів ячменю в польовій 9-типільній сівозміні була кукурудза на силос. Погодні умови за 2008-2011 рр. дещо відрізнялися за зволоженням і термічним режимом від середньо багаторічних, основні закономірності впливу елементів технології на продуктивність ячменю ярого збереглися.

Як свідчать результати досліджень (табл. 1), визначальним елементом, який найбільш помітно впливав на формування врожаю ячменю ярого незалежно від сорту, є мінеральні добрива. Урожайність підвищувалась в міру збільшення норми повного мінерального добрива до максимальної норми ($N_{60}P_{75}K_{75}$), яка становила залежно від сорту від 3,33 т/га до 4,90 т/га, що було на 23-27 відсотки більше від контрольного варіанта без добрив. Проте економічно доцільною нормою мінеральних добрив при вирощуванні ячменю ярого є $N_{45}P_{60}K_{60}$.

Помітна роль в формуванні врожаю ячменю належить способу сівби та нормі висіву насіння вузькорядний спосіб сівби, як такий, що більш рівномірно розміщає рослини як продовж рядка, так і за площею ґрунтового живлення підвищує продукційний процес посівів і цим самим продуктивність таких ценозів.

Таблиця 1

Урожайність ячменю ярого залежно від елементів технології, т/га
(середнє за 2008-2011 рр.)

Норма мінеральних добрив, кг/га	Норма висіву, млн.шт/га	Сорт			
		Соборний	Гетьман	Оболонь	Себастьян
Звичайний рядковий спосіб сівби					
Без добрив	5,0	3,14	2,88	2,71	3,58
N ₃₀ P ₄₅ K ₄₅	5,0	4,15	3,46	3,31	4,61
N ₄₅ P ₆₀ K ₆₀	5,0	4,37	3,77	3,42	4,68
N ₆₀ P ₇₅ K ₇₅	5,0	4,65	4,01	3,57	4,90
Без добрив	4,0	2,82	2,48	2,38	3,22
N ₃₀ P ₄₅ K ₄₅	4,0	3,72	3,12	2,91	4,25
N ₄₅ P ₆₀ K ₆₀	4,0	4,08	3,53	3,07	4,40
N ₆₀ P ₇₅ K ₇₅	4,0	4,42	3,74	3,33	4,65
Без добрив	3,0	2,46	2,16	1,91	2,63
N ₃₀ P ₄₅ K ₄₅	3,0	3,26	2,65	2,45	3,77
N ₄₅ P ₆₀ K ₆₀	3,0	3,75	3,47	2,81	4,10
N ₆₀ P ₇₅ K ₇₅	3,0	4,17	3,50	3,09	4,48
Вузькорядний спосіб сівби					
Без добрив	5,0	3,24	2,84	2,73	3,68
N ₃₀ P ₄₅ K ₄₅	5,0	4,27	3,61	3,46	4,80
N ₄₅ P ₆₀ K ₆₀	5,0	4,50	3,87	3,55	4,79
N ₆₀ P ₇₅ K ₇₅	5,0	4,77	4,09	3,64	4,94
Без добрив	4,0	2,94	2,63	2,49	3,48
N ₃₀ P ₄₅ K ₄₅	4,0	3,86	3,28	3,10	4,45
N ₄₅ P ₆₀ K ₆₀	4,0	4,26	3,67	3,24	4,55
N ₆₀ P ₇₅ K ₇₅	4,0	4,58	3,85	3,48	4,78
Без добрив	3,0	2,71	2,29	2,24	3,06
N ₃₀ P ₄₅ K ₄₅	3,0	3,48	2,85	2,63	3,93
N ₄₅ P ₆₀ K ₆₀	3,0	3,88	3,35	2,94	4,26
N ₆₀ P ₇₅ K ₇₅	3,0	4,30	3,68	3,27	4,66

Урожайність ячменю за вузькорядного способу сівби зростала на 4-6% при одночасній відсутності вилягання рослин в посівах. Серед вивчених норм висіву насіння на гектар на фоні достатнього рівня мінерального живлення рослин в умовах багаторічного дослідження була норма 4 млн штук зерен на гектар. Фактор сорту помітно вплинув на продуктивність посівів ячменю ярого продовж 4-х років досліджень та

виробничої перевірки в господарствах Хмельницької області найбільш урожайними були сорти Себастьян та соборний. Рівень урожайності їх становив відповідно 4,65–4,94 т/га та 4,42–4,58 т/га.

Отже, оптимізуючи рівень мінерального живлення, правильним вибором способу сівби та норми висіву насіння на гектар за одночасного добору високопродуктивних сортів ячменю ярого в умовах Хмельниччини можна одержувати врожаї зерна на рівні 4,7–5,0 т/га.

Література

1. Сільське господарство України 2011 рік / Держкомстат України. – К., 2011. – 391 с.
2. Наукові основи агропромислового виробництва в зоні Лісостепу України. (За ред. М.В. Зубця). – К.: Логос, 2004. – 776 с.
3. Гораш О.С.. Управління продукційним процесом пивоварного ячменю. – Кам'янець-Подільський, 2010. – 364 с.